

Oslo 26.08.2020

Kulturdepartementet
Kopi: Norsk Kulturråd, Norsk Skuespillerforening og Norsk Sceneinstruktørforening

Innspill til Kunstnermeldingen fra Norske Dansekunstnere

Norske Dansekunstnere organiserer om lag 950 dansekunstnere og er et nasjonalt fag- og kunstnerforbund for dansere, koreografer og pedagoger. Våre medlemmer har et profesjonelt virke av sammensatt karakter og med bred individuell egenart innenfor scenekunstheltet. Vi er en del av det frie feltet som i dag er prosjektorientert.

Dansekunstnere drifter egne kunstneriske næringer, forvalter eget kunstnerskap, går inn og ut av tilknytningsforhold av variert omfang og karakter, og vi går inn og ut av forskjellige inntektsforhold. Dette komplekse vekselvirket ekskluderer i stor grad de mer tradisjonelle rammevilkårene i arbeidslivet, der du har en arbeidsgiver som tilrettelegger for at arbeid skal gjennomføres av arbeidstakere under ordnede forhold, hvor sosiale rettigheter og forutsigbarhet i arbeidsmengde og lønn ivaretas. Fraværet av trygge og forutsigbare arbeidsvilkår er åpenbare i dagens virkelighet.

I det videre vil vi i Del I gi en skriftlig oppsummering av våre innspill i møtet med Kulturdepartementet 20.08.2020. Vi takker for denne muligheten til å oppdatere arbeidet med Kunstnermeldingen i lys av virkeligheten slik den ser ut etter at koronakrisen inntraff. I Del II vil vi fokusere på mer langsiktige strategier og tiltak, som må til for å løfte dansekunsten, og skape bedre rammevilkår for produksjon og formidling av dansekunst. I Del III nevner vi kort hvordan vi ser for oss den videre oppfølgingen av dette. Vi setter stor pris på at Kulturdepartementet innhenter ny informasjon fra vårt kunstfelt.

I Granavolden-plattformen uttrykker regjeringen følgende: *“Regjeringen vil at makten i den offentlige kulturpolitikken skal være spredt, og vil styrke det frie feltet innen kunst og kultur.”* Covid-19 pandemien har for alvor vist hvor sårbart det frie scenekunstfeltet er og hvordan mangelen på institusjoner, rammeverk, trygge arbeidsplasser, ryddige arbeidsforhold og god kontraktskikk preger det prosjektbaserte scenekunstfeltet. De fleste dansekunstnere er ikke i det frie feltet fordi de selv velger det, men i mangel på alternativer. Det er i hovedsak støtteordningene som forvaltes av Norsk Kulturråd som gir mulighet til å delta i og skape den type kunst og produksjoner som utgjør våre kunstneres profesjon.

DEL I

kontakt@norskedansekunstnere.no

+47 21 02 71 80

Welhavens gt. 1, 0166 Oslo

www.norskedansekunstnere.no

Hvilke erfaringer sitter vi igjen med så langt og hva har vi lært?

Mangel på institusjoner og ordninger for selvstendig næringsdrivende dansekunstnere

Covid-19 har vist oss hvor sårbar norsk dansekunst er. Vi mener kunstformen står i en særstilling, da den mangler infrastruktur og institusjoner som kan ivareta at produksjon og formidling kan skje under ordnede vilkår. Vi opplever en profesjon som er hardt presset, og som ikke ivaretas godt nok gjennom de ordninger og tiltak myndighetene har lagt på bordet. Årsaken til dette er i stor grad at dansekunsten ikke passer inn, at man ikke har god nok kunnskap til hva som faktisk vil avhjelpe sektoren, og at man derfor faller mellom alle stoler.

Denne pandemien har lært oss at kunstnerne selv må bære store deler av den økonomiske byrden som følger av avlysninger og utsettelse. Menons gjennomgang "Vurdering av tiltak for kulturnæringen under koronakrisen" viser at 86 % av danse- og scenekunstnere har dekket sine pandemirelaterte inntektstap med egne, oppsparte midler. NAVs manglende evne til å fange opp inntekter som har gått tapt fra produksjoner i utlandet eller som man ikke hadde inngått kontrakter for gjør muligheten for å få kompensasjon for svært vanskelig. Inntektsgrunnlaget til mange kunstnere er i utgangspunktet veldig lavt, består av kombinasjonsinntekter som ikke passer inn i NAV sine utregningssystemer, og bortfall av oppdrag før kontraktsinngåelse har funnet sted har gjort den økonomiske situasjonen for flertallet av våre medlemmer ekstremt presset. I mangel på institusjoner og infrastruktur som kan sikre dansekunstnere gode ansettelsesforhold og anstendige kontrakter, faller dansekunstnerne igjennom. Menons gjennomgang viser at 23 % av scenekunstnere nå vurderer å bytte bransje, og henvendelser fra våre medlemmer bekrefter dette. I Skuespiller og danseralliansen har 8% av de ansatte dansekunstnere påbegynt studier pga koronasituasjonen. Dette er i utgangspunktet de dansekunstnere med "høyest aktivitet". Dette vil føre til et kompetansetap for bransjen og for hele kultur-Norge, i tillegg til at vi er bekymret for en nedgang i rekruttering av nye talenter via utdanningsinstitusjonene.

Økonomisk risiko flyttes fra produksjonsselskapene over på utøverne

Vi ser nå også eksempler på at arrangør bransjen og produksjonsselskapene velter risikoen de selv må ta som en følge av publikums begrensninger, usikre besøkstall og inntektsbortfall over på enkeltutøverne. Produksjonsselskapene vil i utgangspunktet bare knytte til seg utøvere som er selvstendig næringsdrivende. De tilbyr ikke ansettelsesforhold, selv om arbeidets art tilsier at utøverne skulle vært ansatt. Dette er ikke noe nytt som har oppstått i forbindelse med pandemien, men innholdet og de juridiske bruddene i kontraktene som utøverne nå tilbys fra produksjonsselskapene savner historisk sidestykke.

Våre medlemmer sender oss løpende eksempler på kontrakter de blir bedt om å undertegne som i verste fall er lovstridige. Bortfall av sikker inntekt slår med andre ord direkte ut i veldig usikre kontrakter for utøverne. Et eksempel fra en slik kontrakt er at en utøver kun tilbys og garanteres 50% av normalt honorar (et honorar som forøvrig er satt langt under bransjestandard i utgangspunktet) og at de resterende 50 % av honoraret er knyttet opp mot belegg på forestillingen, dvs. at det endelige honorar er uforutsigbart og avhengig av publikumsoppslutning eller regjeringens kompensasjons- og stimuleringspakker. Vi er bekymret for hva som vil skje om arrangører må avlyse, og kompensasjonsordningene fra myndighetene fra oktober 2020 blir gradvis faset ut. Kunstnerne blir direkte pålagt å bære inntektsusikkerheten og må ta en personlig, økonomisk risiko. Andre slike kontrakter inngås i påvente av at gjennomføringstidspunkt skal avklares. Denne typen kontrakter innebærer at utøver forplikter seg til å holde av lengre perioder for visning uten å vite når forestillingen vil bli satt opp og gjennomført. Det forventes også at utøver kan stille opp på kort varsel når det blir klart for faktisk visning. Dette innebærer i noen kontrakter vi har fått innsyn i at utøveren må være ferdig innøvd på tekst og koreografi i inntil 6

kontakt@norskedansekunstnere.no

+47 21 02 71 80

Welhavens gt. 1, 0166 Oslo

www.norskedansekunstnere.no

mnd. mens de bare garanteres et honorar på 60 000 kr, resten av honoraret avhenger av publikumsoppslutning.

Hvilke tiltak og behov har dansekunsten gjennom koronakrisen?

Behov for myndighetens bidrag i å stagge scenekunstheltens ukultur hva gjelder arbeidsforhold

For tiden synliggjøres og forsterkes en ukultur og praksis i den private og frie scenekunstbransjen som har vært gjeldende i mange år, men som nå utkrystalliseres som en følge av den økonomiske usikkerheten som følger av Covid-19. For å komme denne ukulturen til livs ber vi om myndighetenes assistanse til å rydde opp. Det trengs et offentlig organ, eller muligens i første omgang arbeidsgruppe, som kjenner kunst og kulturbransjen godt og som har som mandat og oppgave å gjennomgå og vurdere lovligheiten i de ansettelses- og tilknytningsforhold som bransjen i dag opererer med. Interesseorganisasjonene som representerer feltet har ikke ressurser og kapasitet til å komme denne praksisen til livs. Vi ser for oss at det nedsettes en arbeidsgruppe med representanter fra ASD og KUD som knyttes opp mot utvalget "Framtidens arbeidsliv", ledet av Jan Fougner. Dette utvalget vurderer for tiden rammeverket for tilknytning og virksomhetsorganisering i arbeidslivet. En slik arbeidsgruppe bør gjennomgå bransjens praksis, tett følge opp de ulike kunstfeltenes tilknytnings- og ansetteselsformer og sørge for at lover og regler overholdes av oppdragsgivere og produksjonsselskaper. Arbeidsgruppen bør også komme med forslag til reguleringer og krav som kan motvirke det vi i dag ser på som problematisk og som hindrer våre kunstnere en anstendig arbeidshverdag som selvstendig næringsdrivende. Samme arbeidsgruppe bør være bidragsytende i vurderingen med å rigge systemer og regelverk som ivaretar selvstendig næringsdrivende på en bedre måte enn i dag.

Kulturministeren sa i pressekonferanse om nye tiltak for kulturlivet 19.08.2020 at tilskudd fra den nye stimuleringsordningen forutsetter at arrangøren betaler underleverandører i henhold til inngåtte kontrakter. Dette er et godt krav. Kravet er imidlertid ikke tilstrekkelig til å bøte på problemet med at kontraktene som tilbys er i strid med gjeldende lover og regler. Vi ber om at det pålegges arrangører som mottar kompensasjons- eller stimuleringsmidler å ansette kunstnere, og utbetale lønn i henhold til bransjestandard.

kontakt@norskedansekunstnere.no

+47 21 02 71 80

Welhavens gt. 1, 0166 Oslo

www.norskedansekunstnere.no

Økte midler via scenekunstavsetningene hos Norsk Kulturråd

Norsk dansekunst er i aller største grad finansiert av avsetningene under Scenekunstavdelingen hos Norsk Kulturråd. Kulturrådet ivaretar produksjon og formidling av dansekunst gjennom sine forskjellige ordninger. For 2020 søkte Kulturrådet selv om en økning via ordningene for Scenekunst på 20 millioner. Dette var for å møte et reelt behov, sett i lys av innsendte søknader. Vi ser at koronakrisen har påført kunstnere og frie kompanier merkostnader i forbindelse med utsettelse, avlysninger, merarbeid og gjennomptakelser, og ber derfor om at Kulturrådet tildeles en krisepakke som skal dekke inn disse merkostnadene i tillegg til å kunne bidra til at flere kunstnere kan tildeles midler.

I sak hos Dagsavisen 6.juli 2020 uttaler kunstnerisk leder av Tabanka, Thomas Talawa Prestø, at han har hatt merkostnader á 400 000 NOK i forbindelse med Covid-19, som han har måttet dekke av egen lomme. Norsk dansekunst er ikke i stor nok grad ivare tatt via de kompensasjonsordninger som er fremlagt så langt, og vi ber derfor om at det øremerkes midler via Kulturrådet, som må anses som selve hjertet i kretsløpet for dansekunstnerøkonomien i Norge. Med økte bevilgninger til dansekunst kan Kulturrådet selv kanalisere midler til de ordningene der søknadstrykket og det økonomiske behovet viser seg størst. På denne måten vil flere dansekunstnere i Norge sikres økonomisk, og hele profesjonen gis vesentlig tryggere rammer enn i dag.

Spesifikke lønns- og inntektskompensasjonsordninger for kunstnere i det frie feltet

Kompensasjonsordninger knyttet til Covid-19 som skal ivareta kunstnerne så lenge pandemien legger begrensninger på kunstnerisk aktivitet, må legges til organer som allerede er kjent med kunstnerens hverdag og behov. Dette kan løses enten gjennom at det opprettes en avdeling som ivaretar kunstnere spesielt ved ett bestemt NAV-kontor, eller at kompensasjonsordninger for frie kunstnere forvaltes av Norsk Kulturråd. Det er også et godt alternativ å øke tilskuddet til SKUDA (Skuespiller- og danseralliansen). Alliansen bidrar til at kunstnere kan holde seg aktive i perioder hvor de ikke er i arbeid, og gjennom denne krisen ser vi hvordan SKUDA har ekspertisen på hvordan ivareta kunstnere bedre enn NAV-systemet gjør. Det er derfor en stor utfordring, og helt mot sin hensikt at alliansen, for å unngå konkurs, har måttet permittere og sende sine ansatte kunstnere over til NAV. En løsning som utgjør av en kombinasjon av disse forslagene ville være det beste for kunstnerne, da ulike kunstnere trenger ulike innganger og ikke vil kvalifisere for kompensasjon under alle de foreslåtte ordningene.

Kunstnerne må også sikres en ordning som fungerer som en inntektsgarantiordning fremover. Når det nå gradvis mykes opp og ting starter opp igjen er det behov for at det er rigget klart et apparat som trer inn og ivaretar kunstnerne umiddelbart, dersom situasjonen snur og samfunnet igjen plutselig skulle stenges ned igjen.

Stimulerings- og kompensasjonsordninger som justerer for etterspørselssvikt etter Covid-19

Under Kulturrådets sommerkonferanse 16.juni 2020 la Ingrid Handeland fra Norsk Publikumsutvikling frem tall som viser at publikum er usikre på egen vilje til å returnere til teatersalene. Tallene er basert på undersøkelser gjort blant aktive publikumsgrupper. Vi anser det som relativt naturlig at etterspørselen etter kunst og kulturopplevelser vil falle, fordi publikum er usikre på om det er trygt å vende tilbake. Dette betyr at kompensasjonsordninger og stimuleringsordninger kan bli nødvendige selv i lengre tid etter en fullstendig åpning av kulturtilbudet.

Behov for å ivareta kunstnerens psykiske helse

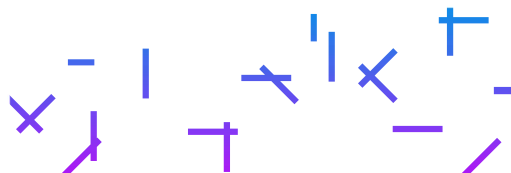
Psykisk helse i kunstnerbefolkningen er sterkt påvirket av situasjonen som nå råder. Kunstnerne opplever denne tiden som svært belastende, de står ofte helt alene og bærer tyngden og alvoret i denne situasjonen fullstendig

kontakt@norskedansekunstnere.no

+47 21 02 71 80

Welhavens gt. 1, 0166 Oslo

www.norskedansekunstnere.no

på egenhånd. CREO har opprettet dialog med Mental Helse, som tilbyr telefontjenester for folk som er i en vanskelig situasjon, som er permittert eller har mistet jobben. Mental Helse tilbyr også rådgivning for sistnevnte gruppe. Her vil igjen kunstnerne vanskelig kunne få råd gode svar på grunn av deres komplekse arbeidssituasjon og kombinasjonsinntekter. Et apparat som er innrettet for å kunne møte og svare på kunstnernes henvendelser og som kan gi gode svar på kunstnernes spørsmål og behov, slik at også de opplever seg ivaretatt i denne spesielt vanskelige situasjonen, ville vært til stor hjelp for det frie scenekunstheltet. En slik tjeneste kunne eksempelvis vært opprettet og lagt under Norsk Kulturråd, eller til det NAV-kontoret som blir gitt oppgaven med å ivareta søknader om inntektskompensasjon fra kunstnere spesielt. Oppfølging av og tiltak for å bedre psykisk helse i scenekunstheltet kunne også vært lagt til SKUDA.

DEL II

Andre nødvendige tiltak for styrking og opprettholdelse av dansekunstheltet på lengre sikt

Til det pågående arbeidet med Kunstnermeldingen ønsker Norske Dansekunstnere å melde inn ytterligere tiltak og behov. Disse forslagene har ingen tilknytning til Covid-19 pandemien og spørsmålene vi ble stilt i forkant av møtet, men vi ønsker likevel å fremme dem, fordi vi ser på dette som viktig og avgjørende for dansekunstens fremtid i Norge.

Tiltakene er kategorisert i fire forskjellige kategorier, som på hver sin måte vil bidra til å sikre et bedre kretsløp for dansekunsten: Infrastruktur, produksjon og formidling av dansekunst, kunstnerstipender og dans i skolen. De fire kategoriene står i et gjensidig avhengighetsforhold til hverandre.

KAT.1 – SIKRE BEDRE INFRASTRUKTUR FOR DANSEKUNSTEN

Utvikling av institusjoner og rammeverk for det frie scenekunstheltet

Vi ønsker at det som en del av regjeringens satsning på å styrke det frie feltet, med bakgrunn i det som er kommunisert i Granavolden-plattformen, gjøres en reell vurdering av hvilke institusjoner som best vil kunne betjene og utgjøre et fundament for det frie scenekunstheltet. Dette er et rammeverk som best kan bygges i samarbeid og dialog mellom organisasjonene som representerer scenekunstheltet (Norske Dansekunstnere, Norsk Skuespillerforbund og Norsk sceneinstruktørforening), KUD og Norsk Kulturråd. Vi har gjentatte ganger spilt inn behov for økt produsentkompetanse i dansekunstheltet, men i bevilgningene fra Norsk Kulturråd fokuseres det kun på kunstproduksjon, og ikke administrasjon og produsentvirksomhet. Vi anser det som essensielt for aktørene i det frie prosjektbaserte feltet at man anerkjenner at administrasjon og produsentvirksomhet vil øke den kunstneriske kvaliteten på produksjonen. Det stilles ikke spørsmål ved denne delen av driften ved nasjonalt finansierte institusjoner, og vi mener det derfor er besynderlig at det frie prosjektbaserte feltet, ikke skal få finansiert denne delen av sin virksomhet. En rapport ført i pennen av Oxford Research i 2010 kalt "To mål, to midler - Økt kunnskap om virkemidlene for kulturnæringene", peker på de samme tiltakene og behovene som vårt kunstfelt rapporterer om i dag.

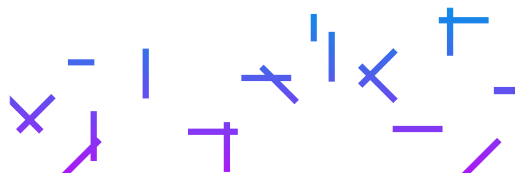
Oxford Research-rapporten trekker opp flere behov som det frie feltet selv så på som gode løsninger på utfordringene de sto overfor for 10 år siden. Dette gjelder behov for øremerkede midler til publikumsutvikling og markedsføring, samt midler til profesjonelle produsenter som kan ta på seg det administrative og kommersielle i gjennomføringen av prosjekter for å avlaste kunstnere og sikre mer kontinuerlig produksjon. Svært lite av dette er på plass 10 år etter at rapporten fra Oxford Research ble publisert, men behovene er fortsatt de samme.

kontakt@norskedansekunstnere.no

+47 21 02 71 80

Welhavens gt. 1, 0166 Oslo

www.norskedansekunstnere.no

I dansekunstheltet har det i lang tid vært enighet om at det er et konkret og reelt behov for å opprette en produsentehet bestående av profesjonelle produsenter med kompetanse på å tilrettelegge for danseproduksjoner spesielt, som kan bistå kompanier og koreografer som har fått prosjektstøtte fra f.eks. Norsk Kulturråd i å gjennomføre prosjektene deres.

Vi mener det er på høy tid at disse forslagene tas på alvor og at det gis økonomisk rom for å igangsette pilotprosjekter for å etablere de nødvendige strukturene og institusjonene i offentlig regi, da det frie danse- og scenekunstheltet selv ikke har kapasitet og økonomisk handlingsrom for å få dette på plass. Vi mener samtidig at dette ikke utelukkende kan løses gjennom nye ordninger og økte bevilgninger fra Norsk Kulturråd. Tiden er overmoden for at det startes et arbeid med å utvikle fleksible og dynamiske institusjoner som kontinuerlig kan rådgje, serve og bygge opp et kompetanseapparat på de nevnte områdene slik at profesjonaliteten i norsk, fri scenekunst får et etterlengtet løft.

Videre utvikling, styrking og trygging av regionale kompetansesentre for dans

En svært viktig del av infrastruktur for dans i Norge er de regionale kompetansesentrene for dans. I dag forvaltes ordningen for de regionale kompetansesentra for dans (RKD) av fagutvalget for dans med oppfølging fra fagadministrasjonen i Norsk Kulturråd. Dette fagutvalget har et svært prosjektrelatert fokus i måten å velge hvem som bevilges midler. Vi ser det som uheldig med prosjektorientert finansierings- og utvelgelsesmodell for RKD. Dersom Norsk Kulturråd skal forvalte denne ordningen bør det legges i direktoratslinjen og ikke til fagutvalget med oppfølging fra scenekunstseksjonen. Utvikling av regionale kompetansesentra handler om institusjons- og infrastrukturbygging, ikke om kunstfaglige prioriteringer eller vurderinger. For dansekunsten i Norge er disse sentrene helt avgjørende, men ingen av dem har i dag tilstrekkelige driftsmidler til å sikre god og ansvarlig oppfølging av kunstnerne som gjester dem.

Under dagens ordning er det totalt opprettet hele 11 RKD. Disse er ikke regionalt fordelt på en fornuftig måte. Regionene Viken, Innlandet og Trøndelag har alle 2 RKD. Det høye antallet og den manglende regionale spredningen gjør det vanskelig å satse på å styrke dem samlet sett. Det kan være duket for en reduksjon i antallet sentra som får lov til å kalle seg regionale kompetansesentre for dans. De minste kan videreføres under dagens ordning, mens de sterkeste og mest velutviklede bør få styrkede økonomiske rammer og gis et utvidet mandat i forhold til det handlingsrommet de har i dag. En mulighet for den fremtidige utviklingen er å gå videre etter samme modell som jazzfeltet har innført. For jazz finnes det 5 regionale kompetansesentre med ulik fagprofil og tilknyttede ensembler. Videreutvikling av RKD må også ses i sammenheng med den utviklingen av institusjoner og rammeverk for det frie scenekunstheltet som nevnt over. Vi vil komme tilbake med en invitasjon til KUD og NKR for å kunne diskutere dette behovet mer inngående. Sikring av og utvikling av denne infrastrukturen er av avgjørende betydning for dansens fremtid i Norge.

Dansenett Norge

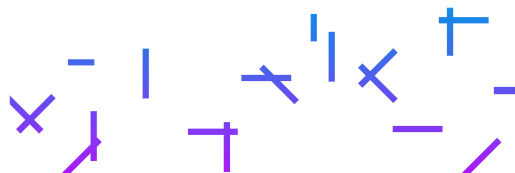
Opprettelsen av turnénettverket Dansenett Norge, oppleves som et svært positivt motsvar på at Riksteatret sluttet å turnere danseforestillinger. Vi anser nettverket som et svært viktig bidrag til økt formidling av norsk dansekunst utenfor de store byene. Nettverket øker turneringsmulighetene for norske dansekunstnere, og fører til at flere norske kulturhus og scenekunstinstitusjoner kan programmere og formidle danseforestillinger. På denne måten øker man publikumsgrunnlaget i hele landet, samtidig som man øker kunnskapen og kjennskapen til norsk dansekunst. Nettverket bidrar også til en profesjonalisering av arrangørleddet, og tilbyr essensiell og

kontakt@norskedansekunstnere.no

+47 21 02 71 80

Welhavens gt. 1, 0166 Oslo

www.norskedansekunstnere.no

spesifikk kompetanseutvikling når det gjelder formidling- og publikumstiltak. Vi ber om at prøveprosjektet etableres som et fast tiltak, og inkluderes som en del av infrastrukturen for norsk dansekunst fremover.

Nytt produksjons- og visningssted for dansekunst i Oslo

En del av den nødvendige, fremtidige infrastrukturen for dans i Norge, er tilgang på tilrettelagte og gode prøve og produksjonslokaler i Oslo. For profesjonelle dansekunstnere som er lokalisert i Oslo er det et presserende behov for tilrettelagte produksjons-, utviklings-, prøve- og visningslokaler. En rapport fremlagt av Oslo Kommune i mai 2019 påpeker at dansekunsten er den kunstformen med de dårligst tilrettelagte og tilgjengelige prøve- og produksjonslokaler. Dansens Hus er en rent programmerende scene som ikke tilbyr noen form for tjenester til aktører i dansekunstfeltet før en forestilling er ferdig utviklet og klar for visning. Et nytt produksjons- og visningssted er nødvendig for å gi skapende dansekunstnere et tilholdssted og en profesjonell base, noe de mangler i dag.

Som tidligere nevnt finnes det i dag svært få produsenter og scenearbeidere som har den nødvendige tekniske og administrative kompetansen til å skape en profesjonell ramme rundt den dansekunsten som utvikles. Det er behov for å bygge opp et slikt profesjonelt støtte- og formidlingsapparat tilknyttet kunstformen. Dette fagfeltet må også bygges opp innenfor et dedikert rom og et nytt produksjons- og visningslokale vil være et optimalt sted å utvikle dette.

Norske Dansekunstnere har for tiden et prosjekt gående kalt "Prosjekt Oslo", der målet er å se på ulike muligheter for etablering av et slikt lokale. Vi ser for oss at et slikt produksjons- og visningssted kan utvikles i 2 steg. I første trinn finner man et egnet bygg med plass til både scene og produksjonslokaler og setter opp en administrasjon, et produksjons- og formidlingsapparat og en teknisk stab som kan bistå prosjekter som er under utvikling dansekunstnere og kompanier som er tildelt prosjektfinansiering f.eks. av Kulturrådet. I andre runde kan dette stedet utvikles til å innlemme et kunstnerisk råd som er tildelt myndighet til å vurdere hvilke dansekunstproduksjoner som skal utvikles og settes opp på husets scene. Dette tiltaket og rommet vil være av avgjørende betydning for dansekunstens fremtid i Norge. For å realisere dette er vi imidlertid avhengig av medfinansiering fra stat og kommune. Vi vektlegger nødvendigheten av at dette stedet skal kunne gjøre visninger av de forestillinger og verker som utvikles i lokalene. Muligheten til å involvere publikum underveis i skapelsesprosessen er nødvendig for å innfri den politiske målsetningen om økt fokus på publikumsutvikling og etablering av nye markeder for dansekunst.

KAT.2 – KUNSTNERSTIPENDER OG LØNNSINSENTIVER

Behov for flere hjemler til dansekunstnere under Statens Kunstnerstipend

Kunstnerstipendene spiller en svært viktig rolle for å dansekunstnernes mulighet til å utvikle sine kunstnerskap. Ordningen sikrer nyskaping, frie ytringer og demokratisk deltagelse fra kunstnere i samfunnet. Stipender legger til rette for kunstnerisk fordypning uavhengig av bakgrunn og sikrer samfunnet et rikt og mangfoldig kunst- og kulturtilbud. Ut fra antall kvalifiserte søkere melder sittende stipendkomité om et behov for å øke antallet hjemler betraktlig for dansekunstnerne. For bedre å ivareta dansekunstnernes behov ber vi om at:

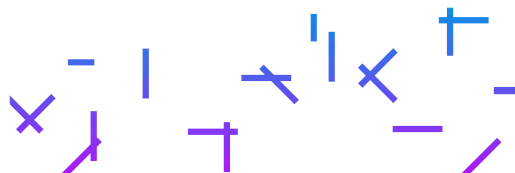
- 1) 20 nye hjemler bevilges fra 2021 til kunstnerstipend for dansekunstnere (både koreografer og utøvere). Man bør videre se på muligheten for å sikre en årlig jevn tilvekst av hjemler da tilfanget av kunstnere er stadig økende.

kontakt@norskedansekunstnere.no

+47 21 02 71 80

Welhavens gt. 1, 0166 Oslo

www.norskedansekunstnere.no

- 2) Forskriften til Statens kunstnerstipend endres slik at stipendene minimum reguleres med en indeks tilsvarende lønnsoppgjøret i staten. Gjennomsnittlig lønnsvekst gjelder alle i statlig sektor, således ser vi det som naturlig at de statlige stipendene, som jo utbetales som lønn, automatisk får samme lønnsvekst. Slik oppnår vi likebehandling av kunstnerne.
- 3) Oppnevningstyret til stipendkomitéer skal fortsatt ligge hos kunstnerorganisasjonene.
- 4) Stipendøkninger skal fortsatt kun vurderes ut ifra kunstnerisk kvalitet gjennom fagfellevurdering, da dette ivaretar kriteriet om armlengdes avstand.

Dansekunstner som representant i utvalget for Statens kunstnerstipend

Scenekunstheltet trenger en representant i utvalget for Statens kunstnerstipend når det oppnevnes nytt utvalg i 2022. Norske Dansekunstnere mener dette ideelt sett bør være en representant fra dansekunstheltet, da teater og øvrig scenekunst har langt flere institusjoner som ivaretar arbeidsmuligheter for skuespillere og andre scenekunstnere. Flertallet av dansekunstnere er ikke i samme situasjon og er derfor sterkt avhengig av tilskudd fra ordningene som forvaltes av Norsk Kulturråd. Dette gjelder også Statens kunstnerstipend.

I dag er det representanter fra kunstformene arkitektur, litteratur, musikk, samt jus som sitter i dette utvalget. Vi er sikre på at disse utvalgsmedlemmene gjør sitt ytterste for å ivareta og sikre fordelingen mellom de ulike kunstformenes på best mulig måte, samtidig er det ofte slik at de feltene man selv kjenner behovene for er de letteste å etterkomme. Statens kunstnerstipend er en av de viktigste ordningene for skapende dansekunstnere. Dette er en ordning som sikrer dem muligheten til å utvikle kunstnerskapet sitt med kontinuitet over tid. Vi ønsker også at Kulturrådet gjør det til en del av sin årlige virksomhetsrapportering i årsrapporten å offentliggjøre statistikk som viser de ulike kunstnergruppenes tildelingsprosent for de ulike stipendtypene. Dette vil gjøre det mer transparent og sammenlignbart og synliggjøre

Skuespiller- og danseralliansen

I et arbeidsmarked som preges av korte midlertidige ansettelser og oppdrag er SKUDA opprettet for å styrke dansere og skuespilleres kontinuitet i yrket. Som arbeidsgiver, bidrar SKUDA ved at kunstnerne sikres inntekt, opptjening av sosiale rettigheter og pensjon i periodene mellom andre tilsetningsforhold og oppdrag. For kunstnere er alliansen et mer treffende tiltak enn dagpenger fra NAV, i de perioder hvor man ikke har lønnet arbeid, og er således et svært treffende tiltak som ivaretar hver enkelt kunstner en tryggere og mer forutsigbar økonomi og arbeidssituasjon. På lik linje med stipender bidrar ansettelse i alliansen til kunstnerisk fordypning og utvikling av kunstnerskap. Vi ber om at tilskudd til Skuespiller- og danseralliansen økes, da vi ser behov for at ytterligere 200 kunstnere kan ansettes. Ved en utvidelse av antall ansatte i alliansen, må det samtidig legges til rette for at både skapende og utøvende dansekunstnere kan ansettes. Dansekunstnere av i dag jobber i stor grad i et vekselvirke mellom skapende og utøvende. Den tradisjonelle definisjonen danser og koreograf er ikke lenger treffende for vårt kunstfelt. Dansekunstnere av 2020, skaper og utøver i egne og andres prosjekter. De er ansvarlig for et prosjekt, mens de er medansvarlige for et annet, og gjennom store deler av sitt virke balanserer dansekunstnere på en hårfin linje mellom to kunstformer. Å definere en dansekunstner som enten utøvende eller skapende kunstner er ikke lenger representativt for hvordan man forstår profesjonen. Skuespiller- og danseralliansen bør derfor utvide sitt mandat til å ansette både skapende og utøvende dansekunstnere.

kontakt@norskedansekunstnere.no

+47 21 02 71 80

Welhavens gt. 1, 0166 Oslo

www.norskedansekunstnere.no

KAT.3 – PRODUKSJON OG FORMIDLING AV DANSEKUNST

Økt tilskudd til Norsk Kulturråd og tilskuddsordningene for scenekunstheltet

Norsk dansekunst finansieres i aller største grad via avsetningene hos Kulturrådet. I mangel av andre institusjoner og infrastruktur som ivaretar produksjon og formidling av dansekunst, som f.eks teater har via sine institusjoner via statsbudsjettet, anser vi det som essensielt at dansekunsten får økt sin tildeling via Kulturrådet.

Med økte bevilgninger til dansekunst kan Kulturrådet selv kanalisere midler til de ordningene der søknadstrykket og det økonomiske behovet viser seg størst. På denne måten vil flere dansekunstnere i Norge sikres økonomisk, og hele profesjonen gis vesentlig tryggere rammer enn i dag.

Revisjonsplikt som innbefatter kontrakter og honorar for prosjekter med tilskudd fra Kulturrådet

En annen praksis som bygger opp under kunstnerens usikre økonomi er vektleggingen av budsjettstørrelse som kriterium for tildeling av prosjektmidler fra Kulturrådet. Vi opplever stadig at søkere som får avslag på søknaden fra Kulturrådet ved henvendelse til fagkonsulentene med spørsmål om hva som kunne styrket søknaden blir tipset om å kutte i budsjettene. Dette er en praksis der ansatte i et offentlig organ, altså de ansatte i fagadministrasjonene i Kulturrådet, bidrar til å svekke kunstnerens inntekter og økonomi. Det har også vært tilfeller hvor fagutvalgene bevisst kutter i tildelte summer på alle prosjekter, for å kunne tildele flere prosjekter midler. For prosjekter og tildelinger fra Norsk Kulturråd burde det vært pålagt krav om at kunstnerne sikres minimumshonorar ihht. gjeldende bransjestandarder. Norsk Kulturråd bør pålegge prosjektene en revisjonsplikt som inkluderer å følge opp kontrakter og honorarsatser for kunstnere som er engasjert av prosjektet. Norsk Kulturråd må i fremtiden ta et aktivt ansvar for å sikre en styrking av enkeltkunstnerens økonomi og inntektssituasjon, også i form av endret praksis for egne tilskuddsordninger. Dagens praksis bidrar til at det produseres mye kunst for lite penger. Så lenge dette fortsetter vil ikke de reelle kostnadene til kunstproduksjon fremkomme, og kunstnerne selv er de skadelidende. Først når kunstnerens inntekter er sikret på en anstendig måte i prosjektene som mottar støtte fra Norsk Kulturråd, vil myndighetene ha et reelt utgangspunkt for å vurdere hvilke bevilgninger som faktisk er nødvendige for å opprettholde et bestemt volum av ny kunstproduksjon i Norge.

Ordningene for scenekunst under NKR må ses på, på nytt i lys av langsiktighet og kompanier

Det er behov for å se på ordningene for scenekunst under Norsk Kulturråd på nytt, med tanke på å bedre kunne ivareta det frie feltets behov for langsiktighet og mulighet til etablering og drift av kompanier over lengre tid. Ordningene for prosjekt- og kunstnerskapsstøtte utgjør i dag hovedfundamentet for den frie dansekunsten. Basisordningen ble omgjort til Kunstnerskapsstøtten, og om denne omleggingen formidler Norsk Kulturråd følgende:

“For å gi flere scenekunstnere en reell mulighet til å motta langsiktig støtte gis kunstnerskapsstøtte periodevis i maksimum fem år av gangen. Alle søkere stiller likt ved hver søknadsrunde. Det finnes ingen tak på hvor mange ganger en ny periode med kunstnerskapsstøtte kan bevilges, men det er heller ikke slik at nye perioder kan forventes. Faglig utvalg for dans og faglig utvalg teater er klar over at dette betyr mindre kontinuitet og

kontakt@norskedansekunstnere.no

+47 21 02 71 80

Welhavens gt. 1, 0166 Oslo

www.norskedansekunstnere.no

forutsigbarhet for den enkelte tilskuddsmottakeren.”¹

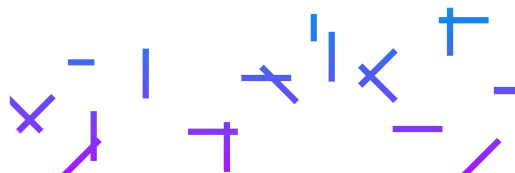
Første tildelingsrunde for den nye ordningen var fom. 2020, så hvordan det vil bli mulig å ivareta langsiktighet under denne ordningen er foreløpig uklart. Norsk Kulturråd formidler imidlertid at de har vektlagt utskiftning fremfor kontinuitet som bakgrunn for omgjøring av ordningen. Ingen av dansekompaniene som tidligere var under basisordningen er tildelt støtte under kunstnerskapsordningen så langt. Dette betyr i praksis en nedleggelse av flere fremstående, norske kompanier som over tid har oppnådd stor internasjonal anerkjennelse. Dette innebærer tap av kunstfaglig kompetanse og internasjonale nettverk og forbindelser som er bygget opp over mange år. Dette er kompetanse som staten har investert vesentlige midler i over de siste 12 årene. Fra vårt ståsted vitner denne omlegging om en forvaltningsbrist med store konsekvenser.

Fra politisk hold er det kommunisert et økt fokus på kreativ næring i årene som kommer. Av erfaring vet vi at dansekunstproduksjoner er vanskelig å produsere og gjennomføre på en slik måte at de blir rent kommersielt lønnsomme. En form for offentlig støtte er derfor nødvendig for denne typen produksjoner også i fremtiden, selv om det kan rom være for en sterkere markedsutvikling og økte salgsinntekter enn det som realiseres i dag. Vi savner imidlertid en tydelig kommunisert strategi for kreativ næring for det frie kunstfeltet. Norsk kulturråd løfter i dag profesjonelle kunstnere og kunstverk opp og frem gjennom å tildele prosjekt- og utviklingsmidler og gi rom for kunstnerisk utvikling for inntil 5 år av gangen. Deretter er mulighetene for å videreføre kunstnerskapene og utvikle kompanier over tid totalt usikre. Basisordningen har vært en av de viktigste bærebjelkene for norske dansekunstkompanier de siste 12 årene, og i lys av den nevnte omleggingen ber vi om at Norsk Kulturråd og Kulturdepartementet gjør en vurdering av og kommer med forslag til hvordan kunstnerisk utvikling skal ivaretas i form av en eventuell kombinasjon av offentlige støtteordninger og kommersielle krav i fremtiden. Slik det fremstår for dansekunstfeltet i dag er dette helt uavklart.

Vi kan ikke se at det er hensiktsmessig å fortsette å utdanne koreografer og utøvere til kunstnerskap der man kan få støtte fra offentlige kilder først og fremst i etableringsfasen, mens man etter endt kunstnerskapsstøtte selv må finne ut av hvordan man bygger en kunstnerisk praksis fundert på lønnsomhet og næring for å kunne videreføre eget kunstnerskap. Dersom dette er det politikerne ønsker må det i det minste opprettes et kompetanseprogram for de som innvilges mottakerne kunstnerskapsstøtte, slik at de samtidig som de utvikler sitt kunstnerskap kan tilknytte seg produsenter som bygger opp kompetanse på forretnings- og publikumsutvikling slik at de når støtteperioden er over står bedre rustet til å møte hverdagen og videreføre den kunstneriske praksisen. I en overgangsperiode må det bevilges vesentlige offentlige midler til å få igang og etablere dette systemet.

Norsk Kulturråd bør i samråd med Kulturdepartementet se på mulighetene for å etablere en trinnvis løsning der kunstnerskap kan utvikles først gjennom prosjekt- og kunstnerskapsstøtte, der man i forlengelsen av dette kan søke på en kompani/ensemble driftstilskuddsordning som helt eller delvis finansierer kompaniets løpende utgifter. Dette blir altså en tre-trinnsmodell med utviklingstrinnene prosjektstøtte, kunstnerskapsstøtte og driftsstøtte. Å la kompanier gå rett fra full offentlig støtte til å skulle drifte og sikre inntekter helt på egenhånd er en altfor brutal overgang. Kunstnere har i dag ikke relevant kompetanse hva gjelder forretningsutvikling til å

¹ <https://www.kulturradet.no/stotteordning/-/vis/fri-scenekunst-kunstnerskap/tildelinger>

kunne gjennomføre denne overgangen selv. Også Oxford Research-rapporten fra 2010 trekker frem kulturfeltets prosjektinnretning og -fokus som en svakhet når det gjelder evnen til å utvikle kommersielle og langsiktige kulturbedrifter.

Dersom det skal legges mer vekt på å bygge markeder og publikum som en del av fremtidens organisasjon og virksomhet rundt utvikling av kunstnerskap bør det for de som innvilges kunstnerskapstøtte opprettes et forretningsutviklingsprogram som de får muligheten til å følge i den perioden de har fått tildeling for. Dette programmet kan f.eks. utvikles i samarbeid mellom Norsk Kulturråd (seksjoner for kreativ næring og scenekunst) og BI Creative Industries. Det bør også inviteres kulturgründere med i dette arbeidet for å ivareta kunst- og kulturbransjens faglighet og særegenhet slik at det bygges forretningsmodeller som gjør det mulig å etablere en virksomhet der det kunstfaglige står øverst på prioriteringslisten, men der også aktiv publikumsutvikling, formidling og markedsføring er vektlagt. Interesseorganisasjonene som representerer fri scenekunst bør også tas med som rådgivere i et slikt arbeid.

Utvikling av denne tre-trinnsmodellen for ordninger for scenekunst under Norsk Kulturråd og et evt. kompetanseprogram for forretningsutvikling tilknyttet Kunstnerskapstøtten må ses i sammenheng med utviklingen av øvrige institusjoner og rammeverk for det frie scenekunstheltet som er nevnt i dette skrevet. Her er det en mulighet til å se til Frankrike, der man har etablert lignende strukturer ved alle landets Centre Choréographique.

Internasjonalisering og økt eksport av norsk dansekunst

Å satse offensivt på internasjonaliseringen av norsk dansekunst er god politikk for å bidra til å utvikle varige og gode relasjoner internasjonalt, samtidig som det er med på å bygge Norges omdømme. Kunst forener oss på tross av landegrensener og dansekunsten taler alle språk. Etterspørselen etter norsk dansekunst er økende, noe som vises gjennom at antall gjestespillinvitasjoner øker år for år. Så lite som 20 000 kroner i støtte kan åpne nye markeder og muligheter for et kompani eller en kunstner. Dersom flere får mulighet til å reise ut vil flere få mulighet til økte inntekter. Det store potensialet utenriks bør følges bedre opp ved å styrke reisestøtteordningen/stikkmidlene som gis over Utenriksdepartementets budsjett.

KAT.4 – DANS I SKOLEN

Dans i skolen

I «Meld. St. 8 (2018-2019) Kulturens kraft» står følgende: «Kunst og kultur kan gi barn og unge opplevingar og eit rom for ytring som har identitetsbyggjande kraft i livet til den enkelte.» Læring gjennom kunstfag og dans utvikler en annen type logikk. Dans, på lik linje med andre kunstfag, må i praksis anerkjennes og likestilles med andre skolefag. For at dansefaget skal oppleves relevant og attraktivt må det stilles krav til utøvelse og formidling av faget i skolen. Etter fotball er dans den aktiviteten barn og unge driver mest med på fritiden i Norge i dag. Denne interessen må anerkjennes også av skoleverket. For å sikre dette ber vi om at:

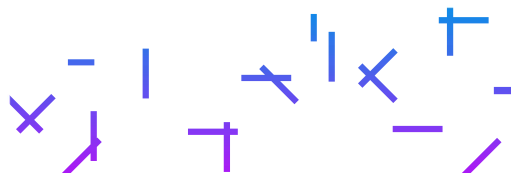
- 5) Dans må være en essensiell del av kunstfaget og antall timer kunstfag må økes gjennom hele grunnskoleløpet, fra første klasse.
- 6) Det må stilles kompetansekrav til de som skal undervise dans i kunstfaget, tilsvarende slik det gjøres i øvrige fag i skolen.

kontakt@norskedansekunstnere.no

+47 21 02 71 80

Welhavens gt. 1, 0166 Oslo

www.norskedansekunstnere.no

- 7) Skolen må ha infrastruktur som muliggjør utøvelse av dans

Den kulturelle skolesekken (DKS)

Gjennom DKS kan alle landets skolebarn få mulighet til å oppleve, gjøre seg kjent med og utvikle forståelse for profesjonelle kunst- og kulturuttrykk av alle slag. DKS er avgjørende for at barn og unge skal få oppleve kunst av høy kvalitet, og for at det nødvendige møtet med kunst på kunstens premisser i skolen skal finne sted. DKS bidrar til at barn og unge selv rekrutteres til å kunne delta og være aktive på fremtidens kunst- og kulturarenaer.

Fremtidens politikk bør tilrettelegge for at:

- 1) Det må tilstrebes i større grad enn i dag at barn og unge skal ha like muligheter for dansekunstopplevelser gjennom DKS.
- 2) Det må konkretiseres et minimumsmål på antall DKS-hendelser gjennom et skoleløp.
- 3) Det bør understrekes at DKS ikke skal inngå i pensumundervisningen, men være et selvstendig tilbud om en kunstopplevelse i tillegg til pensum.
- 4) Det må en økning av de økonomiske rammene til DKS for å gi plass til å møte produksjonskostnadene for danse- og scenekunsten spesielt.
- 5) Det må opprettes en tariffavtale for DKS i alle fylker, med gode lønns- og arbeidsvilkår for dansekunstnerne som reiser rundt på skolebesøk. Det må inkluderes vilkår som ivaretar at koreografer, regissører, dramatikere mottar vederlag når deres verk spilles gjennom DKS.

DKS har stort potensial for å skape ytterligere kontakt- og møtepunkter mellom dansekunsten og elevene. DKS bør ikke bare skape passive tilskuere, men også involvere elever til å skape og utøve dansekunst, og på den måten legge til rett for et dypere eierskap til kunstformen.

Kulturskolen

Norske Dansekunstnere ønsker forhandlingsrett på vegne av alle dansepedagoger i kulturskolene. Vi er fagforbundet som kjenner dansepedagogenes behov best, og må derfor få forhandlingsretten mot Kommunenes sentralforbund (KS).

Tilbudet i kulturskolen må sikre at barn og unge kan utvikle sine talenter innenfor alle dansesjangrene. Kursavgiften må være på et så lavt nivå at også barn i lavinntektsfamilier kan delta. Man bør vurdere å gjenninnføre et øvre tak for skolepengene. Allerede etablerte kurstilbud fra private tilbydere bør ikke utkonkurreres med den offentlige kulturskolen. Kommunene må sikre en god dialog med private aktører, og bistå disse med å tilby dans til alle barn og unge i kommunen / området. Et bredt, variert og profesjonelt tilbud må være første prioritet.

Private danse- og ballettskoler

De private danse- og ballettskolene gir et viktig tilbud til barn og unge, og står for talentutvikling og rekruttering til høyere utdanning. Skolene opplever økt konkurranse fra idrettslag og kulturskoler som har bred finansiering fra kommuner og statlige tippemidler. Den økte konkurransen fra offentlig støttede tiltak setter dem i en stadig

kontakt@norskedansekunstnere.no

+47 21 02 71 80

Welhavens gt. 1, 0166 Oslo

www.norskedansekunstnere.no

vanskeligere økonomisk situasjon. Mange opplever at de ikke kan sette kontingentsummen høy nok til å dekke driftsutgiftene på grunn av konkurransen med de sterkt subsidierte prisene til kulturskolene/idrettslagene. De private skolene er vesentlige byggesteiner i den kulturelle grunnmuren og vi ber om at de sikres gode rammevilkår for fremtiden.

Private danse- og ballettskoler kan sikres et bedre fundament ved at det åpnes for tilgang til å søke tippemidler til både drift og enkelttiltak som elevforestillinger. I de kommuner hvor private danse- og ballettskoler fungerer som del av den offentlige kulturskolen, bør kommunen se på muligheter for å subsidiere leiekostnader, eller andre driftskostnader.

DEL III

Videre oppfølging og dialog omkring satsinger og tiltak for norsk dansekunst

Det norske dansekunstfeltet bærer i dag preg av en sterk underfinansiering. I denne oversendelsen presenterer vi nødvendige tiltak og forslag til styrkinger på vegne av alle norske dansekunstnere, også i lys av læringspunktene fra Covid-19 pandemien. Vi søker å belyse de tiltakene og endringene som må til for å kunne løfte dans som kunstform opp på et nivå som gjør den profesjonell og bærekraftig over tid. Byggingen av dette fremtidige apparatet og infrastrukturen er et arbeid som må skje i samspill mellom stat, fylker og kommuner og dansekunstfeltet selv. Vi ønsker med dette innspillet å initiere en varig dialog om den videre utviklingen og styrkingen av vår kunstform.

Vi viser også til vårt første innspill til kunstnermeldingen som er vedlagt denne henvendelsen.

Vi takker for muligheten til å komme med nye innspill til Kunstnermeldingen i lys av situasjonen som har preget oss siden midten av mars, men også på vegne av dansekunstfeltet og de behovene som virkelig har vokst frem som de viktigste for utviklingen av kunstformen for å sikre dens fremtid i Norge. Vi ser frem til den videre dialogen og samarbeidet på dette området.

Med vennlig hilsen

Eva Grainger

Fungerende forbundsleder i Norske Dansekunstnere

kontakt@norskedansekunstnere.no

+47 21 02 71 80

Welhavens gt. 1, 0166 Oslo

www.norskedansekunstnere.no

